

จริยธรรมในนิทานvikramadityaที่สามารถนำมาใช้ในสังคมไทยปัจจุบัน

จริยธรรมที่สามารถนำมาใช้ในสังคมไทยปัจจุบัน

มนุษย์ทุกยุคทุกสมัยที่อยู่รวมกันเป็นสังคมย่อมมีความต้องการเหมือนกันคือ ต้องการปัจจัย 4 ได้แก่อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ต้องการการมีชีวิตที่สงบ ต้องการความมีเกียรติมีคนรักใคร่นับถือ และต้องการความสุขใจ⁵⁷ ดังนั้นจริยธรรมที่มนุษย์ประพฤติปฏิบัติแล้วพัฒนากาย พัฒนาใจ และพัฒนาสติปัญญา ของมนุษย์ให้บรรลุประโยชน์ตามที่ต้องการได้จึงเป็นจริยธรรมสากลที่ทันสมัยอยู่เสมอ จริยธรรมในนิทานvikramadityaที่สามารถนำมาใช้ในสังคมไทยปัจจุบันนั้น ผู้วิจัยได้แบ่ง ออกเป็น 2 ประเภท โดยพิจารณาตามความเป็นไปได้ในการนำมาใช้ในสังคม เป็นจริยธรรมที่ทำได้โดยตรงประเภทหนึ่ง และจริยธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ประเภทหนึ่ง

ก. จริยธรรมที่นำมาใช้ได้โดยตรง

จริยธรรมที่นำมาใช้ได้โดยตรงเป็นจริยธรรมที่พัฒนากาย พัฒนาใจ และพัฒนาสติปัญญา ซึ่งเป็นจริยธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับกาลเวลา จึงเป็นจริยธรรมที่ทันสมัยอยู่เสมอ คนทุกยุคทุกสมัยสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติได้ และจริยธรรมเหล่านี้ไม่มีพิธีกรรมเป็นส่วนประกอบ สังคมไทยจึงสามารถนำมาใช้ได้โดยไม่มีปัญหาเรื่องความแตกต่างของความเชื่อทางศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณี

จริยธรรมที่นำมาใช้ได้โดยตรงมีดังนี้

⁵⁷วิทย์ วิศทเวทย์ และ เสรีพรพงษ์ วรณพก, รายวิชา ส.402 สังคมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2529), หน้า 2.

1. หน้าที่ของคณบดี

สังคมจะมีความสุขได้ก็ต่อเมื่อคนในสังคมรู้จักหน้าที่ของตนและปฏิบัติ
ตามหน้าที่ ในนิทานวิกรมจรีทกล่าวถึงหน้าที่ของคณบดีไว้ว่า คณบดีมีหน้าที่มีบุตร
อบรมสั่งสอนบุตรให้เป็นคนดี เลี้ยงดูบิดามารดาผู้ชรา และเลี้ยงดูภรรยาที่ดี และ
ได้เน้นว่าการอบรมสั่งสอนบุตรให้เป็นคนดีเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของคณบดี ทั้งนี้
เป็นเพราะการที่คณบดีอบรมสั่งสอนบุตรให้เป็นคนดีนั้นเป็นการสร้างผู้ใหญ่ที่ดีใน
อนาคตให้แก่สังคมนั่นเอง

2. หน้าที่ของบุตร

ในนิทานวิกรมจรีทได้กล่าวถึงหน้าที่ของบุตรไว้ประการ เดียวแต่หน้าที่
ที่สำคัญที่สุดและสังคมไทยควรนำมาประยุกต์ใช้ นั่นคือ การศึกษาหาความรู้
ความรู้เป็นสิ่งที่มิมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต เช่น ช่วยพัฒนาจิตใจ พัฒนาสติปัญญา
และพัฒนาความสามารถของคนให้ดีขึ้น ช่วยทำให้คนรู้จักเลือกทำในสิ่งที่ถูกต้องตาม
ความประสงค์ของสังคมซึ่งทำให้เกิดความสุข

3. การสละ

ในนิทานวิกรมจรีท ... การสละเป็นจริยธรรมที่สำคัญที่สุดของท้าว
วิกรมชาติยศ ในสังคมไทยปัจจุบันก็เช่นกัน ... การสละเป็นจริยธรรมที่
สำคัญที่สุดที่ทำให้สังคมดำเนินไปด้วยความราบรื่น เพราะ ... การสละเป็นจริยธรรม
สำคัญที่ช่วยปลุกฝังให้คนในสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มีความเมตตากรุณา
ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มีความโลภและไม่เห็นแก่ตัว ในหนังสือแบบเรียนวิชา
จริยธรรมของ ศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ วิศทเวทย์ และ รองศาสตราจารย์
เสฐียรพงษ์ วรรณปก กล่าวว่า เหตุการณ์ร้าย ๆ เช่น การฆาตกรรม การทำ
ร้ายร่างกาย การปล้นจี้ ฯลฯ เกิดจากคนที่เป็นทุกข์เดือดร้อนมากและไม่มีใคร
ให้ความช่วยเหลือเมื่อเข้าตาจนเข้า เขาก็สามารถทำการร้าย ๆ ได้⁵⁸

⁵⁸ วิทย์ วิศทเวทย์ และ เสฐียรพงษ์ วรรณปก, รายวิชา ส.402 สังคมศึกษา,
หน้า 49.

4. การทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

ในนิทานวิกรมจริตสอนให้บุคคลทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นด้วยการให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ จริยธรรมข้อนี้สังคมควรจะนำมาประยุกต์ใช้เพราะช่วยสร้างนิสัยใจกว้างขวางและขยันหมั่นเพียรให้แก่ผู้ปฏิบัติ ก่อให้เกิดความสามัคคี และความขยันหมั่นเพียรไม่นิ่งคุดายทำให้สังคมเจริญรุ่งเรือง⁵⁹

5. การมีวิสุจริต

วิสุจริตในนิทานวิกรมจริตมี 5 อย่างคือ ปิยวาจา ความมีวาจาสัตย์ การไม่พูดให้ร้ายผู้อื่น การไม่ตอบผู้อื่นด้วยคำหยาบ และการพูดให้ถูกกาลเทศะ วิสุจริต 5 อย่างนี้ คนในสังคมไทยควรนำมาประพฤติปฏิบัติ เพราะปิยวาจาเป็นวาจาที่ผู้ฟังรับฟังด้วยความสบายใจและเต็มใจที่จะรับฟัง ปิยวาจาจึงเป็นวาจาที่สามารถเหนี่ยวนำใจของผู้ฟังให้คล้อยตามคำแนะนำที่ดีได้⁶⁰ การมีวาจาสัตย์ซึ่งหมายถึงการพูดความจริงและการรักษาคำพูด มีส่วนทำให้คนในสังคมมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การไม่พูดให้ร้ายผู้อื่น มีส่วนทำให้หมู่คณะมีความสามัคคี การไม่ตอบผู้อื่นด้วยคำหยาบซึ่งหมายรวมถึงการพูดเสียดแทงให้ผู้อื่นเจ็บใจ มีส่วนทำให้สังคมมีความสุข และการพูดให้ถูกกาลเทศะทำให้ผู้ฟังไม่เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์⁶¹

6. การรับฟังเหตุผลและการชักเตือนผู้อื่น

ในนิทานวิกรมจริตสอนว่า บุคคลควรรับฟังเหตุผลของผู้อื่น มิใช่เห็นเขาทำผิดก็ลงโทษในทันที การที่สอนเช่นนี้คงเป็นเพราะการรับฟังเหตุผลของผู้อื่นทำให้คนในสังคมเข้าใจซึ่งกันและกัน มีความรอบคอบและไม่วู่วาม ในขณะเดียวกันถ้าเห็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ก็ควรช่วยกันชักเตือนและแนะนำให้ทำสิ่งที่ถูกต้อง ดังที่ท้าววิกรมมาหิทยทรงชักเตือนนักเล่นการพนัน

⁵⁹ พระศรีวิสุทธิญาณ, อธิบายธรรมวิภาค ปริจเฉทที่ 1, หน้า 247.

⁶⁰ เรื่องเคิม, หน้า 297.

⁶¹ เรื่องเคิม, หน้า 35.

7. ความพากเพียรและความกล้าหาญ

จริยธรรมสองประการนี้เป็นเครื่องทำลายความเกียจคร้าน ความขลาดกลัว และความท้อแท้จนแอ ทำให้ผู้ปฏิบัติประสบความสำเร็จสมประสงค์⁶² ซึ่งในพุทธศาสนาก็สอนให้คนปฏิบัติเช่นกัน

8. ความไม่ประพฤตินิคประเวณี

ในนิทานวิกรมจริตสอนว่า บุคคลไม่ควรประพฤตินิคประเวณีหรือมองคูภรรยาของผู้อื่น การที่สอนเช่นนี้คงเป็นเพราะการประพฤตินิคประเวณีหรือมองคูภรรยาของผู้อื่นเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความโกรธเคือง อาฆาตพยาบาท และประทุษร้ายต่อกัน

9. ความรอบคอบในการดำเนินชีวิต

ในนิทานวิกรมจริตได้สอนให้บุคคลมีความรอบคอบในการดำเนินชีวิตว่า บุคคลย่อมเกี่ยวข้องกับบุคคลและสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ สิ่งที่บุคคลเกี่ยวข้องกับค่านั้น บางสิ่งบุคคลสามารถเกี่ยวข้องกับได้แต่ต้องมีความระมัดระวัง เช่น ความโปครปรานของพระราชา ความรักของพ่อค้า เป็นต้น บางสิ่งหากหลีกเลี่ยงได้บุคคลควรหลีกเลี่ยง เช่น การข้ามแม่น้ำใหญ่ การเป็นอริกับมหาบุรุษ เป็นต้น และบางสิ่งบุคคลควรหลีกเลี่ยงโดยเด็ดขาดเพราะจักเป็นบาปมหันต์ซึ่งนำความเสื่อมเสียและความวิบัติมาสู่ เช่น การเล่นการพนัน การดื่มสุรา เป็นต้น จริยธรรมข้อนี้สมควรจะนำมาใช้ในสังคมไทยปัจจุบัน เพราะทำให้ผู้ปฏิบัติมีความรอบคอบ มีสติในการดำเนินชีวิต ไม่หลงไปในทางแห่งอบายมุข

10. การคบเพื่อนดี

การคบเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญเพราะมีผลต่อการดำเนินชีวิต หากคบเพื่อนดี บุคคลก็จะได้รับความเจริญรุ่งเรืองเพราะเพื่อนดีจะช่วยแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ เช่นที่เพื่อนของชนิตแนะนำมิให้ชนิตใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายจนเกินไป (นิทานเรื่องที่ 12)

⁶² พระศรีวิสุทธิญาณ, อธิบายธรรมวิภาค ปริจเฉทที่ 1, หน้า 95.

แต่หากคบเพื่อนไม่ดี เช่น เพื่อนที่คิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว เพื่อนที่ตีแต่พูดแต่เมื่อมีกิจธุระก็ไม่ช่วยเหลือ เพื่อนที่คอยประจบประแจง และเพื่อนที่ชักชวนไปในทางที่ไม่ดี เพื่อนเหล่านี้จะอยู่ด้วยเฉพาะในยามที่มั่งมีหรือเป็นประโยชน์ต่อเขาเท่านั้น เมื่อยากจนลงหรือไม่มีประโยชน์แล้ว เขาก็จะละทิ้งไป

11. การสะสมความดี

นิทานvikramjritสอนให้บุคคลสะสมความดี เมื่อตายไปแล้วจะได้รับความสุขอันไม่มีที่สิ้นสุดในสวรรค์ คนอินเดียโบราณมีความคิดว่าชีวิตเป็นกระบวนการอันไม่มีที่สิ้นสุด⁶³ เมื่อบุคคลตายไปแล้วอาจจะไปเกิดใหม่ หรือไปสวรรค์ หรือไปนรกก็ได้ แล้วแต่ผลกรรมที่ทำไว้ ถ้าทำความดีก็จะไปสวรรค์ หรือเกิดในวรรณะที่สูงกว่าเดิม และความปรารถนาสูงสุดของคนอินเดียคือโมกษะอันเป็นความสุขถาวรไม่ต้องเกิดดับอีก แนวความคิดเกี่ยวกับการสอนให้คนสะสมความดีนี้ เหมือนกับคำสอนเกี่ยวกับเรื่องกรรมและนิพพานในพระพุทธศาสนานั้นเอง สังคมไทยจึงสามารถนำมาใช้ได้โดยตรง

ข. จริยธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้

จริยธรรมประเภทนี้เป็นจริยธรรมที่มีความเชื่อทางศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นส่วนประกอบอยู่ด้วย ซึ่งความเชื่อทางศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีของคนอินเดีย นั้น มีศาสนาพราหมณ์เป็นรากฐานสำคัญจึงแตกต่างจากความเชื่อทางศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทยซึ่งมีศาสนาพุทธเป็นรากฐานสำคัญ ดังนั้นการนำจริยธรรมประเภทนี้มาใช้ จึงต้องนำมาใช้ในลักษณะของการประยุกต์ใช้ กล่าวคือ นำแต่แนวความคิดมาใช้เท่านั้น จริยธรรมประเภทนี้ได้แก่

1. การสงเคราะห์พราหมณ์

นิทานvikramjritสอนให้คนอื่นเสียสงเคราะห์พราหมณ์ เพราะพราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นผู้ติดต่อกับเทพเจ้า และเป็นผู้รู้พระเวท หาก

⁶³S.C. Dube, Indian Villiage (Bombay : Allied Publishers Private Limited 1967), p. 91.

พิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้ว จะเห็นว่าพราหมณ์คือผู้สืบทอดศาสนานั้นเอง พราหมณ์จึงทำหน้าที่เช่นเดียวกับภิกษุในศาสนาพุทธ พราหมณ์ควรดำรงชีพด้วยการขอ (นิทานเรื่อง ที่ 10) ภิกษุในศาสนาพุทธก็เช่นกัน ดังนั้นหากพิจารณาในลักษณะที่ว่าพราหมณ์มีวิถีชีวิตเช่นเดียวกับพระภิกษุคือเป็นผู้สืบทอดศาสนาและมีชีวิตอยู่ด้วยการขอ ชีวิตจึงยากลำบาก จริยธรรมข้อการสงเคราะห์พราหมณ์นี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทยปัจจุบันได้ กล่าวคือคนไทยควรสงเคราะห์พระภิกษุ

2. ความมีกิริยามารยาท

นิทานvikramajrit กล่าวถึงกิริยามารยาทที่ดีไว้ 3 ประการคือ มารยาทในการกินอาหาร มารยาทในการแต่งกาย และมารยาทในการไปพบผู้อื่น จริยธรรมข้อนี้ก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

ก) มารยาทในการกินอาหาร นิทานvikramajritสอนว่าบุคคลผู้เป็นเจ้าของบ้านควรให้บุคคลต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในบ้านเช่น เด็ก บุตรสาวที่ยังไม่ได้แต่งงาน คนชรา หญิงมีครรภ์ คนป่วย ฯลฯ กินอาหารก่อน เจ้าของบ้านจึงกินอาหารที่เหลือ และบุคคลไม่ควรกินอาหารคนเดียวแต่ควรกินร่วมกับญาติมิตร 2-3 คน เพราะการปฏิบัติเช่นนี้เป็นการแสดงมารยาทที่ดีและผูปฏิบัติจะได้รับความเจริญรุ่งเรือง แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการสอนไม่ให้บุคคลกินอาหารคนเดียวนั้น เป็นการสอนให้บุคคลเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น สังคมไทยจึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้

ข) มารยาทในการแต่งกาย นิทานvikramajritสอนว่าบุคคลควรแต่งกายด้วยอาภรณ์ที่สวยงามเพราะอาภรณ์เป็นเครื่องแสดงฐานะของบุคคล (นิทานเรื่องที่ 3) ผู้วิจัยมีความเห็นว่าที่สอนเช่นนี้เป็นการสอนให้บุคคลแต่งกายให้เหมาะสมตามฐานะของตน

ค) มารยาทในการไปพบผู้อื่น นิทานvikramajritสอนว่า ในการไปพบผู้อื่นบุคคลควรมีของขวัญไปให้ด้วย เพราะเป็นการแสดงความรักและมิตรภาพ ที่สอนเช่นนี้เป็นการสอนให้บุคคลมีความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นจึงสมควรนำมาประยุกต์ใช้

จริยธรรมที่ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทยปัจจุบัน

นิทานvikramaditya เป็นนิทานที่แต่งขึ้นเมื่อประมาณพันปีมาแล้วเพื่อสอนจริยธรรมให้แก่คนอินเดียสมัยนั้น ระยะเวลาอันยาวนานนี้มีผลทำให้แนวความคิด ค่านิยม และวิธีการดำเนินชีวิตของคนแตกต่างกัน นอกจากนี้นิทานvikramaditya ยังเป็นผลงานของคนอินเดียผู้มีความเชื่อทางศาสนาแตกต่างจากคนไทย กล่าวคือ คนอินเดียนับถือศาสนาพราหมณ์ซึ่งเชื่อในเทพเจ้าหลายองค์ เชื่อในการประกอบพิธีกรรมเพื่อบูชาเทพเจ้า เชื่อในการชำระบาปด้วยน้ำในแม่น้ำคงคา และเชื่อว่าคนอินเดียแบ่งออกเป็น 4 วรรณะสำคัญคือ วรรณะพราหมณ์ วรรณะกษัตริย์ วรรณะแพศย์ และวรรณะศูทร ซึ่งแต่ละวรรณะมีศักดิ์ศรีและหน้าที่แตกต่างกัน ความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์เป็นรากฐานสำคัญของชนบทรหมณ์นิยมประเพณีของคนอินเดีย ซึ่งแตกต่างจากชนบทรหมณ์นิยมประเพณีของคนไทยที่มีความเชื่อทางศาสนาพุทธเป็นรากฐานสำคัญ ความแตกต่างของยุคสมัย และความแตกต่างของความเชื่อทางศาสนาและชนบทรหมณ์นิยมประเพณี ความแตกต่าง 2 ประการนี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ไม่สามารถนำจริยธรรมบางประการมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทยปัจจุบันได้

จริยธรรมที่ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้มีดังนี้

ก. การขยายอาณาเขต

การขยายอาณาเขตเป็นจริยธรรมเกี่ยวกับการปกครองที่สำคัญของพระราชาในสมัยก่อน เพราะคนสมัยก่อนมีความคิดว่า ความกว้างใหญ่ไพศาลของอาณาเขตเป็นเครื่องหมายแสดงเดชานุภาพของพระราชา⁶⁴ และเป็นการเพิ่มพูนทรัพย์สินให้แก่บ้านเมือง ดังนั้นพระราชาพระองค์ใดทรงทำสงครามขยายอาณาเขตได้กว้างขวางมาก พระราชาพระองค์นั้นเป็นพระราชาผู้รับฉิขอมต่อหน้าที่ และเป็นผู้นำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่บ้านเมือง สมควรได้รับการยกย่องสรรเสริญ ซึ่งแตกต่างจากความคิดของคนปัจจุบันที่ถือว่าการทำสงครามเพื่อแย่งชิงดินแดนของผู้อื่นเป็นการ

⁶⁴ ทัศนีย์ ลินสกุล, "จักรพรรดิราชาในคติอินเดีย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย แผนกวิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 8.

กระทำของผู้ไม่มีจริยธรรม และเป็นสาเหตุแห่งความไม่สงบสุขของสังคม คังนั้น จริยธรรมข้อการขยายอาณาเขตนี้จึงเป็นจริยธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทย ปัจจุบันไม่ได้เพราะยุคสมัยแตกต่างกัน

ข. การเคารพเทพเจ้า ฤๅษี และพราหมณ์

นิทานvikramajitสอนว่า บุคคลควรเคารพเทพเจ้า ฤๅษี และพราหมณ์ โดยเฉพาะเทพเจ้าบุคคลควรทำพิธีบูชาวงสรวงเทพเจ้าบ่อย ๆ และจะทำในโอกาสใด ๆ ก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นโอกาสพิเศษ ในแต่ละวันบุคคลผู้เกิดใน 3 วรรณะแรก คือ วรรณะพราหมณ์ วรรณะกษัตริย์ และวรรณะแพศย์ ซึ่งถือว่าเป็นพวกทวิชะ จะต้องทำพิธีสนขยากรรมวันละ 3 ครั้งเพื่อเป็นการนมัสการเทพเจ้าด้วย การที่สอนเช่นนี้เป็นเพราะคนอินเดียมีความคิดว่าการกระทำทุกอย่างจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อเทพเจ้าทรงช่วยเหลือ บุคคลจึงควรบูชาวงสรวงเทพเจ้าอยู่เสมอ (นิทานเรื่องที่ 4) และบุคคลควรเคารพฤๅษีและพราหมณ์ เพราะฤๅษีและพราหมณ์สามารถติดต่อกับเทพเจ้าได้ จริยธรรมข้อนี้ไม่สามารถนำมาใช้ในสังคมไทยได้เพราะแตกต่างจากหลักคำสอนในพุทธศาสนาที่สอนให้ยึดธรรมะเป็นที่พึ่ง⁶⁵

ค. การเผาตนเองตายตามสามีในกองไฟ

ในนิทานvikramajitสอนว่า ภรรยาที่ดีควรติดตามสามีตลอดเวลา คังนั้นเมื่อสามีตาย ภรรยาจึงควรเผาตนเองตายตามในกองไฟที่เผาศพสามีนั้น คำสอนนี้เนื่องมาจากความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ซึ่งแตกต่างจากคำสอนในพุทธศาสนาที่เพียงแต่ห้ามหญิงมีสามีแล้วประพฤตินิดประเวณี⁶⁶

ง. การช่าระบาย

ในนิทานvikramajitกล่าวว่า บุคคลควรหาโอกาสช่าระบายซึ่งทำได้ 2 วิธี คือการให้ทานวิธีหนึ่งและการอาบน้ำในแม่น้ำคงคาอีกวิธีหนึ่ง การช่าระบาย 2 วิธีนี้

⁶⁵ เสรีชัย พันธรังษี, ศาสนาเปรียบเทียบ (กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, 2516), หน้า 151.

⁶⁶ พระศรีวิสุทธิญาณ, อธิบายธรรมวิภาค ปริจเฉทที่ 1, หน้า 59.

การอาบน้ำในแม่น้ำคงคาเป็นวิธีที่ดีที่สุด คำสอนนี้เป็นคำสอนที่เนื่องมาจากความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ ซึ่งแตกต่างจากความเชื่อทางพุทธศาสนาที่สอนว่าทำดีได้ชั่วชั่วได้ชั่ว หมายความว่าคนทุกคนย่อมได้รับผลแห่งการกระทำของตน จะสมล้างด้วยน้ำหรือการให้ทานไม่ได้ นอกจากนี้การชำระบาปด้วยน้ำนั้นคนอื่นก็ถือว่าเป็นการขอขมาโทษพระเจ้าทั้ง 3 คือพระพรหม พระวิษณุ และพระศิวะ⁶⁷ เพื่อให้พระเจ้าพึงพอใจจะได้ไปสวรรค์ ซึ่งแตกต่างจากคติทางศาสนาพุทธที่เชื่อว่าบุคคลจะได้ไปสวรรค์ก็ต่อเมื่อทำความดีเท่านั้น

⁶⁷สุเมธ เมธาวิทยกุล, ศาสนาเปรียบเทียบ (กรุงเทพมหานคร : โอเคียนส์โตร์, 2525), หน้า 211.